

Видове рани – превързочни материали и техники

Фаза	Цвят	Цвят/вид тъкан	Фаза	Почистване/антисептика при наличие на инфекция	Лечебни мероприятия/ локално лечение
		черен/сив/бял некротична тъкан	ПОЧИСТВАНЕ	Полихексанид (PHMB) или NaOCl/НОСІ, хипохлорит, сребърни йони, октенидинов дихидрохлорид/феноксietанол (ОСТ/РЕ), поливинилпиролідон-йод (PVP-I): внимание – противопоказания!	Хирургичен дебридман (винаги търсете причина за раната!). Честотата на дебридиране определя времето и скоростта на зарастване.
		черен/сив/бял/ жълт некротична тъкан/фибринови налепи		Полихексанид (PHMB) или NaOCl/НОСІ, хипохлорит, сребърни йони, октенидинов дихидрохлорид/феноксietанол (ОСТ/РЕ), поливинил-пиролідон-йод (PVP-I).	Избор на подходящ дебридман: хирургичен, биологичен, автолитичен или механичен (физически). Превръзки: лечение с отрицателно налягане с полиуретанови превръзки, Kerlix или Cutimed Sorbact, или с инстилация, хидрогелове, алгинати със сребро, активен въглен, превръзки с Ag, хидровлакна (със или без Ag), медицински ларви, медицински мед, суперабсорбатори, превръзки от пяна със сребро.
		черен/сив/бял/ жълт/червен некротична тъкан/фибринови налепи/грануляционна тъкан		Полихексанид (PHMB) или NaOCl/НОСІ, хипохлорит, сребърни йони, октенидинов дихидрохлорид/феноксietанол (ОСТ/РЕ), поли-винилпиролідон-йод (PVP-I).	Избор на подходящ дебридман: хирургичен, биологичен, автолитичен или механичен (физически). Превръзки: лечение с отрицателно налягане с полиуретанови превръзки, Kerlix или Cutimed Sorbact, или с инстилация, хидрогелове, алгинати със сребро, активен въглен, превръзки с Ag, хидровлакна (със или без Ag), медицински ларви, медицински мед, суперабсорбатори, превръзки от пяна със сребро.
		жълт фибринови налепи		Полихексанид (PHMB) или NaOCl/НОСІ, хипохлорит, сребърни йони, октенидинов дихидрохлорид/феноксietанол (ОСТ/РЕ), поливинилпиролідон-йод (PVP-I).	Избор на подходящ дебридман: хирургичен, биологичен, автолитичен или механичен (физически). Превръзки: лечение с отрицателно налягане с полиуретанови превръзки, Kerlix или Cutimed Sorbact, или с инстилация, хидрогелове, алгинати със сребро, активен въглен, превръзки с Ag, хидровлакна (със или без Ag), медицински ларви, медицински мед, суперабсорбатори, превръзки от пяна със сребро.
		жълт фибринови налепи/грануляционна тъкан	ГРАНУЛАЦИЯ	физиологичен разтвор (0,9% NaCl)	Лечение с отрицателно налягане и системи за лечение с отрицателно налягане за еднократна употреба с хидровлакна, хидрогелове, пяна, алгинати, фолио и хидроколоиди евентуално и в комбинация с първична превръзка, хидроколоиди, колагени.
		червен грануляционна тъкан		физиологичен разтвор (0,9% NaCl)	ЗАПОЧНЕТЕ С ОКЛУЗИВНИТЕ ПРЕВЪРЪЗКИ!
		розов/червен грануляционна тъкан/епител		физиологичен разтвор (0,9% NaCl)	Алгинати, хидрогелове, хидроколоиди, превръзки от пяна, хидрополимери, фолио.
		розов епител	ЕПИТЕЛИЗАЦИЯ	физиологичен разтвор (0,9% NaCl)	ОКЛУЗИВНИ ПРЕВЪРЪЗКИ!

Лечение на инфектирани рани – 4 клинични стадия по класификацията на Европейската асоциация за лечение на рани (EWMA)

Стадий 1: едва доловими признаци на инфекция (мирис, болки или ексудация в лека степен).

Процесът на заздравяване протича нормално.

Лечение: не е необходимо локално или системно

антимикробно лечение освен при инфекции с мултирезистентни патогенни микроорганизми. Влажно лечение с проследяване на симптомите на пациентите.

Стадий 2: влошаващи се признаци на инфекция

(влошаване на мириса и болките, повишаване на ексудацията). Процесът на заздравяване вече не протича нормално.

Лечение: локално (но не и системно) антимикробно лечение.

При този тип остри или хронични рани могат да се използват продукти за локално антимикробно лечение, които да възстановят нормалната кожна флора. Да не се прилагат антибиотични препарати локално в раната!

Стадий 3: очевидни признаци на локална инфекция (гнойна секрeция, оток, болки, зачервяване и локално затопляне). Признаци на засягане на околните тъкани, раната изглежда патологично и се влошава.

Лечение: локално и евентуално системно (при нарастващи стойности на параметрите на възпалението в кръвта) антимикробно лечение.

Стадий 4: очевидни признаци на локална и системна инфекция (повишена телесна температура и левкоцитоза). Възможно е да бъдат налице признаци на засягане на околните тъкани, което може да доведе до развитие на сепсис и

органична недостатъчност от животозастрашаващ характер.
Лечение: локално и системно антимикробно лечение.

Съвременни превръзочни материали

Алгинати: действат автолитично, попиват и желират ексудати слабо, съдържат малки количества калций и по тази причина имат лек кръвоспиращ ефект.

Хидролакна: попиват ексудати само във вертикална посока и по този начин предпазват раневите ръбове и околните тъкани, винаги трябва да покриват поне 3-4 см от околните тъкани.

Хидроколоиди: действат хидроактивно и оклузивно. Винаги трябва да покриват поне 4 см от околните тъкани или първичната превръзка във всички посоки. Да не се използват при инфектирани рани.

Суперабсорбатори: съдържат суперабсорбиращи синтетични гранули в обвивка от синтетичен материал или нетъкан текстил. Могат да се използват при силно секретирани рани.

Превръзки с фолио: представляват тънка прозрачна мембрана от полиуретан с лепяща повърхност с полиакрилатно лепило. Не попиват течности. Използват се при повърхностни, несекретирани, епителизиращи сухи рани.

Медицински мед: поддържа влажността на раната посредством силна осмоза. Изтегля лимфната течност и кръвна плазма от раната.

Хидрогелове: с помощта на водата, която съдържат, овлажняват сухата некротична тъкан и налепи при автолитичен дебридман. По този начин се разграждат и фибриновите налепи.

Превръзки със сребро: съдържат елементарно или йонизирано сребро, или сребърни нанокристали в обвивка от синтетичен материал. Антибактериално, противогъбично и отчасти неутрализиращо неприятната миризма действие. Да се използват за кратки периоди от време.

Превръзки с активен въглен: неутрализират неприятната миризма. Да се използват при рани със силна неприятна миризма, инфектирани и обложени рани.

Превръзки от пяна: представляват порести превръзки от полиуретанова пяна. Попиват секретите благодарение на капилярното си действие (макс. 15-20 мл на площ от 10x10 см), но могат да отделят попитите секрети при натиск (опасност от мацерирание). Хидрополимерите представляват различни видове полиуретанова пяна, която набъбва при попиване на ексудати и притиска дъното на раната. При комбиниране с други материали (напр. суперабсорбатори от полиакрилат) превръзката може да задържа ексудатите. Използват се при пациенти с чувствителна кожа. Предлагат се и във вид на слабо залепващи превръзки (напр. със силикон).

Лечение с отрицателно налягане/Negative Pressure Wound Therapy (NPWT)

Показания: напр. за кондициониране на дъното на раната, за справяне с инфекции и големи количества ексудати, при отворен корем, лечение на фистули и за фиксиране на трансплантати от нацепена кожа.

Биологичен дебридман с медицински ларви на зелена месарка (Lucilia sericata)

„Биохирургия“: отгледани в стерилни условия ларви на мухата зелена месарка, които се хранят предимно с нежизнени тъкани. Понякога засягат и жизнени тъкани.

Търговски наименования:

Алгинати: Kaltostat, Curasorb, Kendall, Suprasorb A, Biatain A

Хидролакна: Aquacel extra, Biosorb, Durafibre

Хидроколоиди: Varihesive extra dünn, Suprasorb H, Tegaderm Hydrocolloid, Hydrocoll

Суперабсорбатори: Cutimed Sorbion Sachet, Curea, Vliwasorb, Mextra

Превръзки с фолио: Tegaderm Wundfolie, Suprasorb F, Opsite Flexifix

Медицински мед: Medihoney, Revamil, Vivamel

Хидрогелове: Suprasorb G Gel, Tegaderm Hydrogel, Varihesive

Антисептични хидрогелове: Veriforte Gel, Prontosan Gel

Превръзки със сребро: Atrauman Ag, Aquacel Ag, Biatain Ag, Silvercel, Askina Calgitrol, Suprasorb A + Ag, Mepilex Ag, Acticoat flex 3 и 7

Превръзки с активен въглен: Actisorb Silver, Carboflex, Zorflex

Превръзки с пяна: Mepilex, Biatain Silicone, Suprasorb P silicone, Alleevyn Gentle Border, Askina DresSil Border, PolyMem, Cutimed Siltec

Предпазни мрежички: Mepitel, Atrauman Silikone, Adaptic, Sorbion Plus

Хидрофобни продукти: Cutimed sorbact

Абсорбиращи компреси: RespoSorb Super, Vliwazell

Абсорбиращи компреси с активен въглен: Vliwaktiv

Колагени: Suprasorb C, Promogran, Helisorb

Ензимно лечение: Flaminal forte, Flaminal hydro

Хидробалансиращи компреси: Suprasorb X, Suprasorb X+PHMB

Фиксиращи компреси от нетъкан текстил: Mefix, Hypafix, Omnifix, Fixomull

Тръбни бинтове: Tubifast, TG, Stülpa

Препоръки за антисептична обработка на рани¹

Показание/Вид рана: антисептик: **1-и избор/ 2-и избор**

Критично колонизирани рани и рани, застрашени от инфектиране:

PHMB/NaOCl/HOCl, хипохлорит, сребърни йони, OСТ/PE

Рани от изгаряния: **PHMB/NaOCl/HOCl**

Рани от ухапвания, прободни и прострелни рани: **PVP-I/OCT/PE**

Рани с мултирезистентни патогени или инфектирани рани: **OCT/PE/OCT, PHMB, сребърни йони**

Деконтаминиране на остри и хронични рани: **NaOCl/HOCl, PHMB, OCT/OCT/PE**

Промивка на коремната кухина: **NaOCl/HOCl/ -**

Риск от контакт с централната нервна система: **NaOCl/HOCl/ -**

Рани без възможност за оттичане: **NaOCl/HOCl/-**

Не се препоръчва употребата на:²

хлорхексидин (CHG), сребърен сулфадиазин, хинолинол, нитрофура, багрила, органоживак, чист H₂O₂, антибиотични разтвори и кремове за локална употреба.

¹ Kramer A. et al.: Auswahl von Wundantiseptika – Aktualisierung des Expertenkonsensus 2018. Wundmanagement, Suppl., 2019, 13, 1, 19.

² Kramer A. et al.: Consensus on Wound Antisepsis: Update 2018. Skin Pharmacology and Physiology, 2018, 31, 28-58. doi.org/10.1159/000481545

Джобна карта за лечение на рани

www.wdm.at

Настоящата джобна карта предоставя информация за лечението на различни видове рани, особено на всички форми на язви на краката (ulcus cruris), декубитуси, язви при диабетно стъпало, следоперативни и посттравматични рани. Предназначена е за употреба от специалисти по медицински грижи.

Автори: Фортнер Н., Козон В., Донати Е., Крамел М., Рока Ф., Талхамер Ф., Гшвандтнер М., Асадиан О. (2022): Wundmanagement-Folder. ÖGVP WDM, Wien. ©

Превод: д-р Илиян Илиев